

УДК 663.2:334.722.24(477)

JEL Classification: M13, M21, Q13

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201912061>

Н.О. АВЕРЧЕВА, В.О. БОЙКО, кандидати економічних наук, доценти
Л.О. БОЙКО, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Сімейні винарні як основа європейської інтеграції галузі виноробства України

Мета статті – визначити напрями ефективного розвитку сімейних винарень у сучасних умовах європейської інтеграції країни.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано методи: абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення наукових досліджень та обґрунтування висновків; розрахунково-конструктивний – при економічній оцінці інвестиційного проекту сімейних винарень; порівняння – при вивченні вітчизняного і європейського досвіду розвитку малого бізнесу у виноградарській галузі; статистико-економічні – для оцінки сучасного стану і проблем виноградарства в Україні.

Результати дослідження. Визначено проблеми і перспективи малого бізнесу у виноградарсько-виноробній галузі. Досліджено організаційно-економічні аспекти розвитку винарень сімейного типу в Україні. Проведено аналіз динаміки і структури виробництва сухих та десертних вин на прикладі першої сімейної винарні «Курінь». На основі розрахунку інвестиційного проекту «Сімейна винарня» розроблено рекомендації щодо започаткування бізнесу в цій сфері. Обґрунтовано необхідність підтримки конкурентоспроможності малого виноградарського бізнесу в умовах інтеграції України до світового економічного простору.

Елементи наукової новизни. Вперше запропоновано напрями розвитку бізнесу виноробної галузі на основі сімейних винарень. Доведено ефективність цього виду діяльності на прикладі невеликих фермерських господарств.

Практична значущість. Запропоновані заходи з організації підприємства «Сімейна винарня» можуть бути впроваджені у практичну діяльність виноробних домашніх і фермерських господарств. Табл.: 4. Рис.: 2. Бібліогр.: 16.

Ключові слова: сімейні винарні; виноградарство; виноробство; ефективність; виробництво; споживання; інтеграція.

Аверчева Наталія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри загальноекономічної підготовки, Державний вищий навчальний заклад «Херсонський державний аграрний університет» (м. Херсон, вул. Стрітенська, 23)

E-mail: avercheva2010@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-4534-693X>

Бойко Вікторія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів, Державний вищий навчальний заклад «Херсонський державний аграрний університет» (м. Херсон, вул. Стрітенська, 23)

E-mail: boiko.vo17@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8032-5731>

Бойко Людмила Олександрівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів, Державний вищий навчальний заклад «Херсонський державний аграрний університет» (м. Херсон, вул. Стрітенська, 23)

E-mail: boiko.mila7@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-3699-6906>

Постановка проблеми. Галузь виноградарства і виноробства в Україні завжди була високорозвиненою, посідала значне місце у структурі аграрного сектору економіки. На сучасному етапі збережені традиції й потенціал галузі стануть запорукою ефективного розвитку та інтеграції в європейський економічний простір. Проте виробники працю-

ють в умовах скорочення сировинної бази; підвищення цін на матеріальні ресурси та енергоносії, від яких залежить кінцева вартість продукту; високого рівня конкуренції з боку імпортних постачальників; скорочення державної підтримки та постійного зростання податкового навантаження на галузь. Великі виноградарські підприємства технологічно мають безперечну перевагу перед дрібними, в яких надто обмежені можливості для ефективного використання техніки й

прогресивних технологій, а також відсутні кваліфіковані кадри і, як наслідок, продукція неконкурентоспроможна.

Крім того, культура споживання вина в нашій країні не набула достатнього розвитку з ряду причин соціально-економічного характеру, зокрема зниження рівня реальних доходів населення, недовіри споживачів до якості продукції, низького рівня популяризації винних напоїв серед населення. Тому тема дослідження актуальна в аспекті розвитку європейських традицій створення сімейних винарень як суб'єктів малого підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективного розвитку галузі постійно привертають увагу вітчизняних і закордонних науковців. Проведені попередні дослідження були зосереджені на основних напрямках розвитку виноградарсько-виноробної галузі країни в умовах посилення рівня конкуренції на внутрішньому ринку та інтеграційних процесів у Європі та світі [1, 2].

Разом із тим Т.Є. Шевченко та Н.О. Довбиш у наукових дослідженнях проаналізували сучасні тенденції та проблеми розвитку виноробної галузі України, надали рекомендації щодо забезпечення конкурентоспроможних напрямів розвитку виноробних підприємств [11]. При цьому О.С. Нестеренко провів аналіз розвитку виноробної галузі та визначив фактори розвитку виноградарської галузі, а саме: ціна ліцензії, акцизний збір, низька конкурентоспроможність вина та нерозвиненість внутрішнього ринку [4].

Стан розвитку виноградарства та виноробства у світі вивчали В. Осипов і Л. Осипова. За їхніми висновками, наявність об'єктивних передумов для розвитку диктують необхідність збільшення обсягів виробництва та підвищення якості вітчизняних вин, оптимізації структури споживання алкогольних напоїв, розробки та впровадження конкурентоспроможних інноваційних технологій, інтеграції у світовий ринок вина, переробки вторинних продуктів виноробства на базі кластерів [6].

У звіті про винну промисловість США 2019 р. Rob McMillan (2019) характеризує особливості винного туризму в аспекті організації винних турів, описує сегменти споживачів, що зацікавлені у розвитку гастрономічного бізнесу сімейних винарень [14]. Крім того, Sanchez-Famoso V., Cano-Rubio M., Fuentes-Lombardo G. (2019) досліджували стратегії

інтернаціоналізації сімейного бізнесу з метою підвищення ефективності діяльності, налагодження ринків збуту, зосередження зусиль і ресурсів іспанських виноробів та сімейних оливкових фірм на основі угод про співпрацю [15].

На основі економетричного підходу Yue C., Govindasamy R., Kelley K. (2019) дослідили наміри потенційних споживачів вина Середньоатлантичного регіону брати участь у винних турах та вплив на їхній споживчий вибір знань про вино, культуру його споживання, поведінку під час придбання продукту [16]. У своїх дослідженнях Abel Duarte Alonso, Jeremy Northcote (2008) вивчали поведінку малих виноробних підприємств на ринку вина і винопродукції Канарських островів, Іспанії та Західної Австралії в аспекті взаємовідносин їх з місцевими громадами. Ними доведено, що розвиток і зміцнення відносин між операторами ринку вина та їхніми громадами мають важливі результати у підтримці соціальних й економічних ініціатив, заохоченні ефективного розвитку сільських територій, використанні винного туризму як інструменту для зростання комерційних можливостей [13].

Узагальнення і впровадження досвіду зарубіжних країн у виноробстві сприятиме інтеграції українських виробників в єдиний світовий простір та знівелює ризики негативних наслідків для економіки і соціальної сфери країни.

Мета статті – визначити напрями ефективного розвитку сімейних винарень у сучасних умовах європейської інтеграції країни.

Виклад основних результатів дослідження. Поряд із поглибленням спеціалізації і диференціації розвиваються процеси кооперування, агропромислової інтеграції й диверсифікації на різних рівнях виробництва. Понад 90 % винограду слугує основою для промислової переробки на вино, виноматеріали і соки. Тому у виноградарстві раніше, ніж в інших галузях сільського господарства, почали розвиватися різні форми агропромислової інтеграції, зокрема агропромислові підприємства, внутрішньогосподарські агропромислові підрозділи, міжгосподарські підприємства та міжгалузеві формування. У таких підприємствах раціонально використовуються виробничі ресурси та досягається висока ефективність галузі, оскільки без участі посередників випускається кінцевий продукт споживання. У ряді багатогалузевих

господарств формуються і функціонують внутрішньогосподарські агропромислові підрозділи, які за кількісними параметрами й ефективністю галузі не поступаються перед агропромисловими підприємствами [7].

Динаміка основних показників розвитку виноградарства та виноробства в Україні за підсумками 2018 р. свідчить, що площі під виноградними насадженнями практично не змінилися (43 тис. га в 2018 р., 43,5 тис. га у 2017 р.). Водночас це майже вдвічі менше, ніж було в 2013 р., до анексії АР Крим, коли цей показник становив 75,1 тис. га. У 2018 р. в Україні закладено 527,1 га виноградників: у Миколаївській області – 184,2 га, Одеській – 137,5 га, Херсонській – 25,3 га, Запорізькій – 18,4 га. Попри незначне зменшення площ під виноградними насадженнями валовий збір винограду в країні дещо збільшився у зв'язку зі сприятливими погодно-кліматичними умовами. Зокрема, в 2018 р. Україна зібрала 467,6 тис. т винограду, а у 2017 р. – 409,6 тис. т. Тобто торік урожай винограду зріс на 58 тис. т, чи на 14,2 %. Також минулого року дещо зросло виробництво виноградного вина: 6768 тис. дал порівняно з 6671 тис. дал у 2017 р. (на 97 тис. дал більше, або + 1,5 %). Зросло і виробництво коньяку: 2268,9 тис. дал у 2018 р., що на 113,4 тис. дал більше, ніж у 2017 р. (або + 5,3 %) [3].

Кожна підгалузь АПК України має нішу для дрібних виробників, і виноробство не виняток. Південні регіони країни володіють давніми традиціями і досвідом виготовлення винних напоїв із сонячної ягоди. Це велика кількість дрібних виробників, яка вирощує виноград на ділянках площею від 10 сотих до 2 га, виробляє вино у напівкустарних умовах та реалізує його поза мережею супермаркетів, продовольчих магазинів, переважно на ринках, в інших імпровізованих місцях торгівлі. Торік, згідно з офіційною статистикою, в Україні промисловим способом було вироблено 16,63 млн дал виноматеріалів. Проте не менші обсяги продукції виходять на ринок з особистих селянських господарств поза статистикою [12].

В Україні частка ліцензованих сімейних виноробень становить 6% від загальної кількості виробників вина (з-поміж 61 виробника лише 4 сімейних виноробні), в наявності

46 тис. га виноградників. Для порівняння, у Франції – 840 тис. га, 65 тис. виробників і 15 тис. сімейних виноробень [8].

Херсонщина здавна відома як житниця України. Однак південний регіон спеціалізується не тільки на зернових і плодоовочевих культурах, область має значний потенціал у сфері виноградарства та виноробства. За кліматом чи ґрунтом Херсонщина не поступається перед знаменитими на весь світ виноробними провінціями – французьке Бордо чи Північна та Центральна Італія. Нижня Дніпровська зона ідеальна для вирощування виноградної лози.

Як показує європейський досвід, сімейні винарні являють собою ефективну організаційно-правову форму ведення бізнесу в цій галузі. В Україні за весь період реформ винарні сімейного типу не набули поширення, оскільки формування оптимальних площ виноградних насаджень та створення бази виробництва вина вимагають значних фінансових ресурсів.

Перша сімейна винарня в Україні заснована у Херсонській області на базі фермерського господарства «Курінь», головою якого є Микола Халупенко. Площі виноградних насаджень сягають 40 га, а власна виноробня забезпечує випуск 60 тис. пляшок вина на рік. На початковому етапі виноградар здавав урожай на переробку винзаводу, але швидко переконався, що може сам робити унікальний для свого регіону продукт. Виноградна ягода на ділянках фермера росте з вмістом цукру до 37% при нормі 17-18%. У господарстві вирощується десять сортів винограду, з яких виробляється у власній виноробні до двох десятків видів вин: Шардоне, Рислінг, Ркацителі, Іршаї Олівер, Мускат Одеський, Каберне, Мерло, Сапераві, Трамінер рожевий.

Фермер не залучає до роботи іноземних фахівців, причина – бажання зробити автентичне вино і продемонструвати переваги вітчизняного продукту. За сезон шато переробляє 30-50 т винограду, 85% виробленої продукції – це сухі вина, проте унікальність мускатів шато здивує будь-якого експерта букетом ароматів. Структуру асортименту сухих та десертних вин Ф(С)Г «Курінь» відображають діаграми (рис. 1, 2).

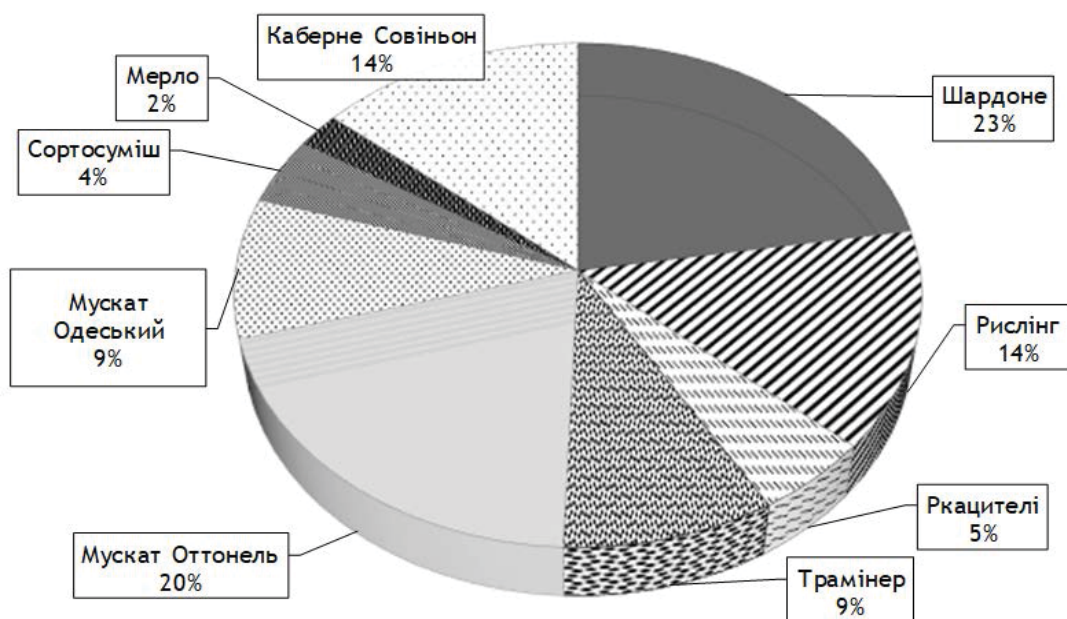

Рис. 1. Переробка винограду та виробництво сухих вин врожаю сезону 2018 р. у Ф(С)Г «Курінь», %

Джерело: Річні звіти підприємства (станом на 1.01.2019 р.) [9].

У погребі винороба - 53 дерев'яні бочки на 200, 250 і 500 л. У них вина витримують два роки. Ординарні вина зберігають у металевих бочках. Починаючи з 2011 р. найкращі десертні вина власник закладає в колекцію. Квітковий аромат білих сухих вин і фруктові відтінки рожевого можна відчутти, скуштувавши напої під час дегустації. Підприємство активно розвиває напрям гастрономізму, співпрацюючи із туристичними опе-

раторами півдня України. Чимало туристичних фірм, організовуючи екскурсії до Херсонщини (на рожеві озера, гейзери, морське побережжя, до заповідника «Асканія Нова»), пропонують відвідати у рамках туру виноробню «Курінь». У 2019 р. було проведено вже понад 50 дегустацій, що, безумовно, допомагає розширювати ринок збуту та збільшувати кількість поціновувачів вина.

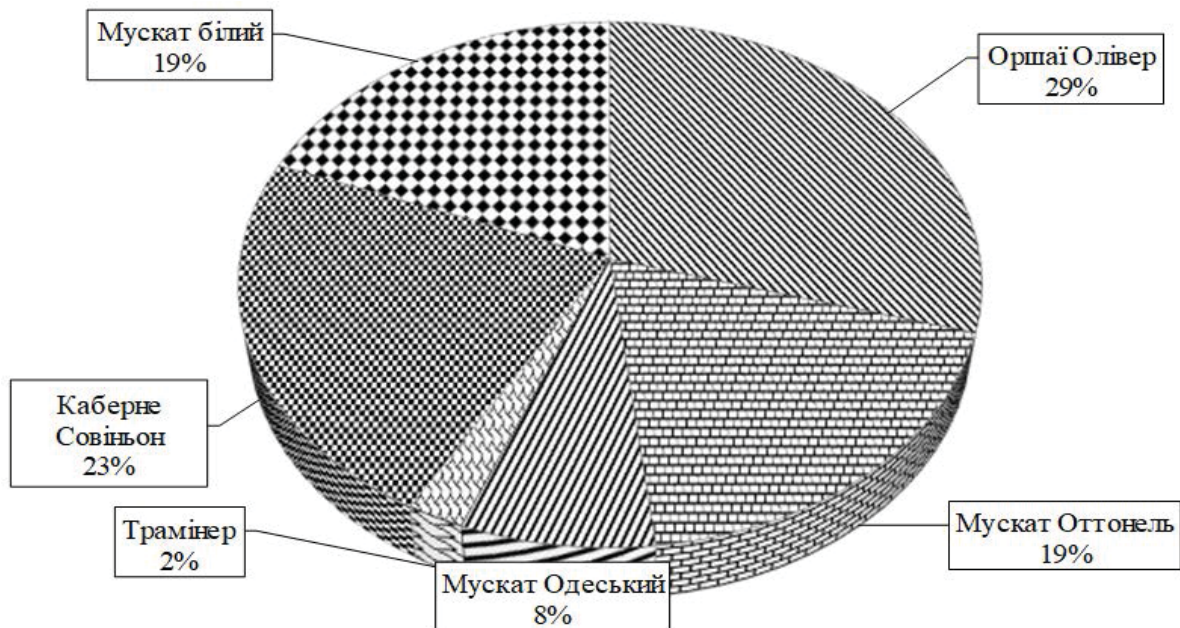

Рис. 2. Переробка винограду та виробництво десертних вин врожаю сезону 2018 р. у Ф(С)Г «Курінь», %

Джерело: Річні звіти підприємства (станом на 1.01.2019 р.) [9].

У досліджуваному господарстві технологія виноробства відповідає високим стандартам, що гарантує якість вина (табл. 1).

ртам, що гарантує якість вина (табл. 1).

1. Технологічні показники переробки винограду Ф(С)Г «Курінь»

Показник	Одиниця виміру	2017 р.	2018 р.
Середній вихід суслу з 1 т винограду без спирту	дал	74,9	74,7
Середній вихід виноматеріалів з 1 т винограду без спирту	дал	69,45	69,04
Середній вихід вичавок та гребенів з 1 т винограду	%	17,1	17,3
Середній вихід дріжджів з 1 т винограду	%	2,8	2,7
Середні витрати спирту на 1 тис. дал кріплених виноматеріалів	дал	103,0	147,5
Довідково: середня цукристість суслу	г/дм ³	224,51	215,8
середня питома вага суслу		1,094	1,093

Джерело: Річні звіти підприємства (станом на 1.01.2019 р.) [9].

У господарстві в 2018 р. перероблено 31 948 кг винограду з середньою цукристістю суслу 215,8 г/дм³. Із різних сортів винограду вироблялися сухі, напівсухі білі та червоні виноматеріали і кріплені виноматеріали. З 1 т винограду отримано: суслу - 2386,5 дал, або 74,7 %; влино спирту - 74,91/72,32 дал; витрати спирту на 1 тис. дал - 147,5 дал; виноматеріали - 2280,66, або 69,04 %; у тому числі: столових - 1772,95 дал; десертних - 507,71 дал; вичавків - 4394,15 кг, або 13,75%; гребенів - 1145 кг, або 3,58 %; втрати - 312 кг, або 0,98 %; дріжджів - 86,87 дал, або 3,8%.

Підвищенню конкурентоспроможності виноробства і виноробства та їх інтеграції у світовий економічний простір заважає низка проблем, серед яких: недостатній рівень розвитку інфраструктури аграрного ринку і каналів реалізації продукції, проблеми організаційно-правового характеру. На основі вивчення досвіду європейського розвитку виноробної галузі розроблена стратегія розвитку підприємства «Сімейна винарня», впровадження якої забезпечить підвищення конкурентних позицій українських виноробів та вихід їх на світовий ринок.

За результатами проведених досліджень діяльності Ф(С)Г «Курінь» розроблено рекомендації щодо започаткування бізнесу із закладання виноградників, виробництва вина і на цій основі розвитку сімейних винарень.

Розрахунки проведені за такими етапами діяльності господарства:

I етап - закладання виноградників. Вартість 1 га виноградних насаджень коливається в межах 10-15 тис. доларів США. Щорічно планується закладати 10 га виноградників, загальна площа насаджень за інвестиційним проектом - 40 га.

II етап - будівництво приміщень для переробки винограду на виноматеріали та погребів для зберігання вина;

III етап - придбання необхідного обладнання для виноробства: бочки для зберігання вина, лінія розливу вина, тара;

IV етап - отримання ліцензій, лабораторні аналізи якості виноматеріалів, вихід на планові потужності.

Вартість будівництва приміщення для переробки винограду становить 283 тис. грн, а винних погребів - 738 тис. грн. Сума інвестиційних витрат винарні буде складати 3419 тис. грн (табл. 2).

2. Інвестиційні витрати за проектом «Сімейна винарня», тис. грн

Показник	Рік				Всього, тис. грн
	2017	2018	2019	2020	
Вартість закладання виноградників	351,0	351,0	351,0	351,0	1 404,0
Вартість будівництва приміщень і споруд для переробки винограду	-	-	-	283,0	283,0
Вартість будівництва винних погребів	-	-	-	738,0	738,0
Вартість обладнання для виноробства	-	-	-	994,0	994,0
Всього витрат на основні засоби	351,0	351,0	351,0	2366,0	3 419,0

Джерело: Власні розрахунки.

Окупність витрат на відкриття сімейної винарні планується на основі прибутку від реалізації сухих і десертних вин, рівень рентабельності яких за планом становить 30 і 35 %. Кожна реалізована пляшка сухого вина

забезпечить господарству 12,25 грн прибутку, а десертного – 32,4 грн.

У 2020 р. плановий прибуток від реалізації 25 327 пляшок сухого і 32 580 пляшок десертного вина становитиме 1365,9 тис. грн (табл. 3).

3. План виробництва і реалізації продукції за проектом «Сімейна винарня»

Показник	Рік		2025 р. у % до 2019 р.
	2019	2025	
Обсяги реалізації вина, пляшок			
сухі вина	25327	35450	140,0
десертні вина	32580	45612	140,0
Ціна за одну пляшку, грн			
сухі вина	75,00	75,00	100,0
десертні вина	150,00	150,00	100,0
Собівартість однієї пляшки вина, грн			
сухі вина	40,80	40,80	100,0
десертні вина	92,60	92,60	100,0
Прибуток від реалізації однієї пляшки, грн			
сухі вина	12,25	12,25	100,0
десертні вина	32,40	32,40	100,0
Прибуток – усього, тис. грн	1365,9	1912,1	140,0
сухі вина	310,3	434,3	140,0
десертні вина	1 055,6	1477,8	140,0

Джерело: Власні розрахунки.

На основі плану виробництва і реалізації продукції визначено доходи і прибутки, приведено грошові потоки до теперішньої вартості та розраховано, що загальний прибуток від реалізації вина за чотири роки становитиме 6339,1 тис. грн, сума накопи-

ченої амортизації – 1856,4 тис. грн, а дисконтований грошовий потік – 6766,9 тис. грн (табл. 4). При цьому середньорічний грошовий потік – 1691,7 тис. грн; чистий приведений дохід – 3347,9 тис. грн; термін окупності інвестицій – два роки.

4. Дохідність інвестиційного проекту «Сімейна винарня», тис. грн

Показник	Рік				
	2019	2020	2021	2022	Всього
Грошовий потік господарства – всього	1830,0	1966,6	2116,8	2282,1	8195,5
У т.ч. прибуток від реалізації вина	1365,9	1502,5	1652,7	1818,0	6339,1
амортизація необоротних активів	464,1	464,1	464,1	464,1	1856,4
Теперішня вартість грошового потоку	1830,0	1787,8	1590,4	1558,7	6766,9

Джерело: Власні розрахунки.

На Півдні України багато господарів успадкували виноробну справу від своїх прадідів і виробляють якісний місцевий продукт, який перевищує за якістю навіть промислове серійне виробництво. Споживчий попит на нього значно зростає у літній період, коли регіон поповнюється відпочиваючими і туристами – мільйони людей, що прибувають на відпочинок, за вмілої збутової політики і реклами виноробів можуть стати постійними клієнтами, що сприятиме успішному розвитку виноробства в малих господарюючих суб'єктах.

Висновки. Для багатьох невеликих господарств типу домашніх винарень цей бізнес став головним джерелом доходів і при-

бутків. Серед основних перешкод успішної їх діяльності і просування на ринку слід виокремити такі:

- брак сучасних технологічних знань для забезпечення якості переробки винограду;
- дефіцит фінансових ресурсів на початкових етапах для закладання виноградників і розширення площ багаторічних насаджень,
- недостатній досвід орієнтації в ринковій кон'юнктурі, отриманні сертифікатів якості та ліцензій.

Тому першорядними завданнями на сьогодні виступають підтримка конкурентоспроможності малого виноградарського бізнесу в умовах інтеграції України до світового економічного простору, впровадження

дослідницьких програм при вирощуванні винограду та виробництві вина; переведення вітчизняного розсадництва на сертифіковану основу; впровадження програм утилізації відходів виноробства з метою охорони навколишнього середовища.

На нашу думку, саме сімейні винарні здатні поставляти на полиці крамниць українсь-

ке вино широкого асортименту з унікальними якісними властивостями, надавати можливість споживачам обирати терруарні вина вітчизняних виробників. Їх роль у підвищенні культури споживання вина населенням України з кожним роком тільки зростатиме.

Список бібліографічних посилань

1. Аверчева Н. О., Бойко В. О., Бойко Л. О. Економічна оцінка потенціалу галузі виноградарства регіону. *Економіка АПК*. 2019. № 6. С. 15-25. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.20190615>.
2. Бойко В. О., Аверчева Н. О., Бойко Л. О. Виноградсько-виноробна галузь України – перспективний напрям агробізнесу. *Економіка АПК*. 2019. № 3. С. 61-71. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201903061>.
3. Виноградарство та виноробство сьогодні. Вектор руху та розвитку галузі. URL : <https://www.syngenta.ua/news/novini-kompaniyi/vinogradarstvo-ta-vinorobstvo-sogodni-vektor-ruhu-ta-rozvitku-galuzi>.
4. Нестеренко О. С. Тенденції та перспективи розвитку виноробної галузі в Україні. *Молодий вчений*. 2015. № 2. С. 192-196.
5. Організаційно-економічне забезпечення розвитку сімейних фермерських господарств : монографія / [Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 212 с.
6. Осипов В., Осипова Л. Виноградарство та виноробство України. Сучасний стан, проблеми, тенденції розвитку. *Економіст*. 2015. № 5. С. 28-31.
7. Правове регулювання виноградарства. URL : https://pidruchniki.com/86694/agropromislovist/pravove_regulyuvannya_vinogradarstva.
8. Революція в бокалі: до чого призведе легалізація дрібних виробників вина. URL : <http://agravery.com/uk/posts/show/revolucia-v-bokali-do-cogo-prizvede-legalizacia-dribnih-virobnikiv-vina>.
9. Річні звіти Ф(С)Г «Курін», м. Херсон.
10. Розвиток сільськогосподарської кооперації та інтеграційні процеси в аграрному секторі економіки : монографія / [М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк, В. А. Мамчур та ін.] ; за ред. М. Й. Маліка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 374 с.
11. Шевченко Т. Є., Довбиш Н. О. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств виноробної галузі в Україні. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2013. Вип. 12. С. 84-87.
12. Як дрібному виноробу знайти своє місце під сонцем? URL : <http://infoindustria.com.ua/yak-dribnomu-vinorobu-znayti-mistse-pid-sontsem/>.
13. Abel Duarte Alonso & Jeremy Northcote. Small Winegrowers' Views on their Relationship with Local Communities. *Journal of Wine Research*, 19:3. 2008. P. 143-158. DOI: 10.1080/09571260902891035.
14. Rob McMillan. STATE OF THE WINE INDUSTRY REPORT 2019. URL : https://www.svb.com/globalassets/library/images/content/trends_and_insights/reports/wine_report/svb-2019-wine-report.
15. Sanchez-Famoso V., Cano-Rubio M. and Fuentes-Lombardo G. The role of cooperation agreements in the internationalization of Spanish winery and olive oil family firms. *International Journal of Wine Business Research*. 2019. Vol. 31. No. 4. P. 555-577. URL : <https://doi.org/10.1108/IJWBR-08-2018-0042>.
16. Yue C., Govindasamy R. and Kelley K. Mid-Atlantic wine tourism consumer preference: an econometric approach. *International Journal of Wine Business Research*. 2019. Vol. 31. No. 3. P. 327-343. URL : <https://doi.org/10.1108/IJWBR-03-2018-0011>.

References

1. Averkheva, N.O., Boiko, V.O., & Boiko, L.O. (2019). Ekonomichna otsinka potentsialu haluzi vynohradarstva rehionu [Economic evaluation of the potential of viticulture industry of the region]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 15-25. Retrieved from: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.20190615> [In Ukrainian].
2. Boiko, V.O., Averkheva, N.O., & Boiko, L.O. (2019). Vynohradarsko-vynorobna haluz Ukrainy – perspektivnyi napriam ahrobiznesu [Viticulture and winemaking industries of Ukraine as a promising trend in agribusiness]. *Ekonomika APK*, 3, pp. 61-71. Retrieved from: DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201903061> [In Ukrainian].
3. Sobislov, O. (2019). Vynohradarstvo ta vynorobstvo sohodni. Vektor rukhu ta rozvytku haluzi [Viticulture and winemaking today. The vector of movement and development of the industry]. *Syngenta*. Retrieved from: <https://www.syngenta.ua/news/novini-kompaniyi/vinogradarstvo-ta-vinorobstvo-sogodni-vektor-ruhu-ta-rozvitku-galuzi> [In Ukrainian].
4. Nesterenko, O.S. (2015). Tendentsii ta perspektyvy rozvytkuy vynorobnoi haluzi v Ukraini [Tendencies and prospects of winemaking industry in Ukraine]. *Molodyi vchenyi*, 2, pp. 192-196 [In Ukrainian].
5. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Y., Shpykuliak, O.H., et al. (2019). *Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia rozvytku simeinykh fermerskykh gospodarstv : monohrafiia* [Organizational and economic support for the development of family farms: monograph]. Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
6. Osypov, B. & Osypova, L. (2015). Vynohradarstvo ta vynorobstvo Ukrainy. Suchasnyi stan, problemy, tendentsii rozvytku [Viticulture and winemaking of Ukraine. The current state, problems and the tendencies of development]. *Ekonomist*, 5, pp. 28-31 [In Ukrainian].
7. Pravove rehulivannia vynohradarstva [Legislative regulation of viticulture]. (n.d.). *Pidruchniki*. Retrieved from: https://pidruchniki.com/86694/agropromislovist/pravove_regulyuvannya_vinogradarstva [In Ukrainian].
8. Hlotova, I. (2018). Revolutsiia v bokali: do choho pryvede lehalizatsiia dribnykh vyrobnykiv vyna [Revolution in a wine glass: what will legalization of small business winemakers lead to?]. *Agavery*. Retrieved from: <http://agravery.com/uk/posts/show/revolucia-v-bokali-do-cogo-prizvede-legalizacia-dribnih-virobnikiv-vina> [In Ukrainian].
9. *Richni zvity F(S)H "Kurin"* [Annual reports of a farm "Kurin"]. Kherson [In Ukrainian].
10. Malik, M.Y., Shpykuliak, O.H., Mamchur, V.A., et al. (2019). *Rozvytok silskohospodarskoi kooperatsii ta intehtatsiini protsesy v ahrrarnomu sektori ekonomiky: monohrafiia* [Development of agricultural cooperation and integration processes in the agrarian sector of economy: monograph]. M.Y. Malik (Ed.). Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
11. Shevchenko, T.Ye. & Dovbysh, N.O. (2013). Zabazpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv vynorobnoi haluzi v Ukraini [Maintaining competitiveness of enterprises of the winemaking industry in Ukraine]. *Suchasni problemy ekonomiky ta pidpriiemnytstvo*, 12, pp. 84-87 [In Ukrainian].
12. Kapenko, O. (2017). Yak dribnomu vynorobu znayti svoje mistse pid sontsem? [How can small business winemakers find their place under the sun?]. *Infoindustria*. Retrieved from: <http://infoindustria.com.ua/yak-dribnomu-vinorobu-znayti-mistse-pid-sontsem/> [In Ukrainian].

13. Alonso, A.D. & Northcote, J. (2008). Small winegrowers' views on their relationship with local communities. *Journal of Wine Research*, 19 (3), pp. 143-158. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/09571260902891035> [In English].
14. McMillan, R. (2019). *State of the wine industry report 2019*. Retrieved from: https://www.svb.com/globalassets/library/images/content/trends_and_insights/reports/wine_report/svb-2019-wine-report [In English].
15. Sanchez-Famoso, V., Cano-Rubio, M., & Fuentes-Lombardo, G. (2019). The role of cooperation agreements in the internationalization of Spanish winery and olive oil family firms. *International Journal of Wine Business Research*, 31 (4), pp. 555-577. Retrieved from: <https://doi.org/10.1108/IJWBR-08-2018-0042> [In English].
16. Yue, C., Govindasamy, R., & Kelley, K. (2019). Mid-Atlantic wine tourism consumer preference: an econometric approach. *International Journal of Wine Business Research*, 31 (3), pp. 327-343. Retrieved from: <https://doi.org/10.1108/IJWBR-03-2018-0011> [In English].

Avercheva N.O., Boiko V.O., Boiko L.O. Family wineries as a basis for European integration in the winemaking industry of Ukraine

The purpose of the article is to determine directions of the efficient development of family wineries under current conditions of European integration of the country.

Research methods. In the research process the following scientific methods were used: abstract and logical (for theoretical generalization of scientific studies and substantiation of conclusions); calculation and construction method (for economic evaluation of the investment project of family wineries); comparison (for examining Ukrainian and European experiences of small business development in the winemaking industry); statistical methods (for evaluating the current state and problems of viticulture in Ukraine).

Research results. The paper determines problems and prospects of small business in the winemaking industry. It investigates organizational economic aspects of the development of family wineries in Ukraine. The research represents an analysis conducted on the dynamics and structure of producing dry and sweet wines exemplified by the first family winery named "Kurin". Using calculations of an investment project "Family winery", we developed practical recommendations on launching business in this area. The study substantiates a necessity to maintain competitiveness of small viticulture business under conditions of Ukraine's integration into the world economic space.

Elements of scientific novelty. For the first time the study offers directions to develop business of winemaking industry on basis of family wineries. It proves the efficiency of this type of activity using small farms as an example.

Practical significance. The suggested measures on organizing an enterprise "Family winery" can be implemented into practical activity of wine-making home businesses and farms. Tabl.: 4. Figs.: 2. Refs.: 16.

Keywords: family wineries; viticulture; winemaking; efficiency; production; consumption; integration.

Avercheva Nataliia Oleksandrivna - candidate of economic sciences, associate professor (docent), associate professor (docent) of the department of general economic training, State Institute of Higher Education "Kherson State Agrarian University" (23, Stritenska st., Kherson)

E-mail: avercheva2010@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-4534-693X>

Boiko Viktoriia Oleksandrivna - candidate of economic sciences, associate professor (docent), associate professor (docent) of the department of economics and finance, State Institute of Higher Education "Kherson State Agrarian University" (23, Stritenska st., Kherson)

E-mail: boiko.vo17@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8032-5731>

Boiko Liudmyla Oleksandrivna - candidate of agricultural sciences, associate professor (docent), associate professor (docent) of the department of economics and finance, State Institute of Higher Education "Kherson State Agrarian University" (23, Stritenska st., Kherson)

E-mail: boiko.mila7@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-3699-6906>

Аверчева Н.А., Бойко В.А., Бойко Л.А. Семейные винодельни как основа европейской интеграции отрасли виноделия Украины

Цель статьи – определить направления эффективного развития семейных виноделен в современных условиях европейской интеграции страны.

Методика исследования. В процессе исследования использованы методы: абстрактно-логический – для теоретического обобщения научных исследований и обоснования выводов; расчетно-конструктивный – при экономической оценке инвестиционного проекта семейных виноделен; сравнения – при изучении отечественного и европейского опыта развития малого бизнеса в виноградарской отрасли; статистико-экономические – для оценки современного состояния и проблем виноградарства в Украине.

Результаты исследования. Определены проблемы и перспективы малого бизнеса в виноградарско-винодельческой отрасли. Исследованы организационно-экономические аспекты развития виноделен семейного типа в Украине. Проведен анализ динамики и структуры производства сухих и десертных вин на примере первой семейной винодельни «Куринь». На основе расчета инвестиционного проекта «Семейная винодельня», разработаны рекомендации по начинанию бизнеса в этой сфере. Обоснована необходимость поддержки конкурентоспособности малого виноградарского бизнеса в условиях интеграции Украины в мировое экономическое пространство.

Элементы научной новизны. Впервые предложены направления развития бизнеса винодельческой отрасли на основе семейных виноделен. Доказана эффективность этого вида деятельности на примере небольших фермерских хозяйств.

Практическая значимость. Предложенные меры по организации предприятия «Семейная винодельня» могут быть внедрены в практическую деятельность винодельческих домашних и фермерских хозяйств. Табл.: 4. Илл.: 2. Библиогр.: 16.

Ключевые слова: семейные винодельни; виноградарство; виноделие; эффективность; производство; потребление; интеграция.

Аверчева Наталья Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры общеэкономической подготовки, Государственное высшее учебное заведение «Херсонский государственный аграрный университет» (г. Херсон, ул. Сретенская, 23)

E-mail: avercheva2010@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-4534-693X>

Бойко Виктория Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики и финансов, Государственное высшее учебное заведение «Херсонский государственный аграрный университет» (г. Херсон, ул. Сретенская, 23)

E-mail: boiko.vo17@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8032-5731>

Бойко Людмила Александровна – кандидат сельскохозяйственных наук, доцент, доцент кафедры экономики и финансов, Государственное высшее учебное заведение «Херсонский государственный аграрный университет» (г. Херсон, ул. Сретенская, 23)

E-mail: boiko.mila7@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-3699-6906>

Стаття надійшла до редакції 28.10.2019 р.

Фахове рецензування: 10.11.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Аверчева Н. О., Бойко В. О., Бойко Л. О. Сімейні винарні як основа європейської інтеграції галузі виноробства України. *Економіка АПК*. 2019. № 12. С. 61 – 69.

*

УДК 330.3:634

JEL Classification: Q17

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201912069>

**Л.О. БАРАБАШ, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
К.В. МАЗУР, кандидат економічних наук, доцент**

Розвиток промислового садівництва в умовах євроінтеграційних процесів

Мета статті – розглянути сучасні проблеми і тенденції розвитку промислового садівництва та визначити основні напрями його адаптації до європейського інтеграційного процесу.

Методика дослідження. За теоретичну й методологічну основу досліджень слугували діалектичний метод пізнання і системний підхід до аналізу проблем та обґрунтування перспектив розвитку промислового виробництва плодів в умовах євроінтеграції. Використано абстрактно-логічний метод (систематизація публікацій з питань ефективного функціонування аграрного сектору в умовах євроінтеграції та зокрема галузі садівництва, теоретичні узагальнення і формулювання висновків), метод аналізу та синтезу (аналіз сучасного стану й основних тенденцій розвитку садівництва), графічний (аналіз динаміки закладання промислових плодоягідних насаджень).

Результати дослідження. Досліджено сучасні тенденції та проблеми функціонування промислового садівництва, його регіональні відмінності, стан відтворення садів і ягідників. Окреслено перспективи прискореного розвитку галузі на основі раціонального розміщення промислових насаджень плодових культур. Вивчено стан і можливості розвитку зовнішньої торгівлі плодовою продукцією. Встановлено, що основними проблемами, які стримують розвиток її експорту, є висока конкуренція на зовнішніх ринках з боку світових виробників плодів, недостатня розвиненість вітчизняної торговельної інфраструктури та логістики, відсутність повномасштабного контролю за безпекою виробництва від саду до кінцевого споживача тощо. Проаналізовано стандарти якості на продукцію садівництва у країнах ЄС. Обґрунтовано необхідність стандартизації продукції, зокрема органічної, як умови просування українських плодів і ягід на європейський ринок. Досліджено особливості та сучасний стан державної підтримки промислового садівництва. Визначено основні напрями підвищення ефективності галузі.

Елементи наукової новизни. Обґрунтовано основні напрями розвитку промислового садівництва в умовах євроінтеграції.

© Л.О. Барабаш, К.В. Мазур, 2019